

doi <https://doi.org/10.18485/bratstvo.2024.28.8>
УДК 37.04-6

Рад примљен: 15.8.2024.

Рад прихваћен: 18.9.2024.

Прегледни рад

ПИСМА РАДМИЛА ДИМИТРИЈЕВИЋА И САЛКА НАЗЕЧИЋА ПАВЛУ ПОПОВИЋУ

Радам Писма Радмила Димитријевића и Салка Назечића Павлу Поповићу указали смо, у првом реду, на однос бивших студената према своме професору и професора према њима у мањој мери. Потом и како су професору Поповићу два гимназијска професора саопштавала своје професионалне и научне жеље и намере; тражили мишљења и савете о појединим питањима; обавештавали о радовима које су припремали за „Прилоге за књижевност, језик, историју и фолклор“, часопис који је П. Поповић покренуо и уређивао; саветовали се око писања докторских теза и молили за премештај са службом у Београд. Нажалост, нису сачувани професорови одговори да би се из њих видели сви конкретни савети и упутства која им је давао.

Заоставштина Павла Поповића, похрањена у Архиву САНУ има сигнатуру бр. 14492 и садржи преписку од преко 2400 јединица. У њој су и писма његових бивших студената: Радмила Димитријевића, каснијег професора теорије књижевности на Филозофском факултету у Београду и Салка (Салиха) Назечића, оснивача Катедре за југословенску књижевност на Филозофском факултету у Сарајеву, на којој је предавао народну и књижевност романтизма.¹

¹ За Р. Димитријевића и С. Назечића скоро објављене биографије и библиографије о дубровачкој књижевности види у: *Дубровачка књижевност у српској историји књижевности Речник проучавалаца*, Београд 2016, 127–128, 304–305. Најновији рад о Назечићу

Сачувано је 11 писама Радмила Димитријевића, ако изузмемо два писма која су написали заједно он и Салко Назечић² и његову визиткарту којом је, крајем 1930. или почетком 1931, честитао Божић и избор Павла Поповића за почасног доктора Београдског универзитета. По једно писмо написао је из Сарајева (1928) као питомац Школе за резервне официре и из Париза (1931) у који је отишао као стипендиста, док је девет писама послао из Мостара (једно 1929, два 1931, два 1936. и четири 1938), која је писао као суплент и професор гимназије и учитељске школе. Њихов настанак обухвата распон од скоро једне деценије, време од 23. новембра 1928. до деветог септембра 1938. Тражење стипендије и премештај са службом теме су које преовладавају у писмима. Четири писма односе се на Димитријевићев премештај из Мостара у Београд 1938. године, а написана су од 15. јуна до 9. септембра те године. У писмима има података о идеји за отварање Библиографског семинара на Филозофском факултету у Београду, о стручним радовима, књижевним темама, предлог за израду докторске тезе итд. У писмима се уочава и једна од Димитријевићевих особина. Наиме, он људе и средину у коју долази први пут, одмах оцењује и даје своја веома кратка, готово телеграфска, запажања, попут војничког рапорта. То потврђују речи о Мостарцима: „Што је остало оно мало поштених Срба, сви су добри, предусретљиви и искрени“, изречене када је приспео у Мостар, док је о Парижанима, кад је дошао у Париз, написао: „Париз је врло леп, многе ствари су ми као из вилинских прича, али свет у Паризу, овај са којим свакога дана имате додира, страшан је. Чини ми се да су Јевреји ипак племенитији“.

Поред 11 Димитријевићевих и два заједничка писма у заоставштини сачувана су само три писма Салка Назечића, написана ћирилицом, руком самог аутора. Прво, по хронологији, је писмо од 19. октобра 1934, а два су из 1938. године, написана 14. септембра и 21. октобра. Писана су из Дубровника у којем је он био професор Реалне гимназије, премештен из Требиња. Те исте, 1938. године постављен је за професора Реалне гимназије у Котору, указом од 31. јула.³ Ако је судити по датирањима и садржини једног од писама он тада, иако је службено било објављено да је премештен, није напустио Дубровник.

Значај ових писама Р. Димитријевића и С. Назечића, у првом реду, је тај што нам она дају знања о односу бивших студената према своме

објавио је Бранко Летић под насловом *Сећање на Салка Назечића – студента Павла Поповића* у: Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор, књ. 86, Београд 2020, 195–207.

² Два заједно написана писма види у раду под насловом: Миле Станић, *Идеја о покретању књижевног часописа у Мостару тридесетих година XX века*, у Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор, књ. LXXXIX, Београд 2024, 109–116.

³ Просветни гласник, LIV, 1938, бр. 8 (август), 798.

професору, као и професора према њима. Оно што је заједничко обележје у њиховим писмима адресованим професору П. Поповићу су: саопштавања професионалних и научних жеља и намера; тражења мишљења и савета о томе, као и о појединим другим питањима; обавештавања о радovima које су припремали за „Прилоге“; око писања докторских теза и о премештају са службом у Београд.

Прво сачувано писмо у заоставштини Радмило Димитријевић је написао као војник, питомац Школе за резервне официре 23. септембра 1928. На нову средину и услове, непознате му до тада, одмах се пожалио и рекао: да му је тешко, да није навикао на такве напоре, да ништа сам не сме да мисли него по правилима, да је војнички живот једнолик и досадан који, чинило му се, неће се никад завршити и да ће служити читав век. Истакао је и своје запажање да претпостављени у школи питомце с универзитетском дипломом из злобе мало цене и односе се према њима с подсмехом и цинизмом.

Поред тако датог стања о војничкој средини није га напуштала жеља за радом, па се питао да ли ће моћи да посећује библиотеке у Сарајеву. Тражио је да му се пошаље нови број „Прилога за књижевност, језик, историју и фолклор“ (даље у тексту „Прилози“) из разлога, како је навео, што је од свега одвојен и не зна шта се у књижевности догађа. Пред полазак у војску за „Прилоге“ је оставио своје радове (библиографију о Видаковићу и о радovima Петра Колендића) и питао је професора Поповића да ли је њима задовољан. Када је крајем 1929. стигао у Мостар писао је да је за исти часопис, са Салком Назечићем, нашао грађу у архиви мостарског друштва „Гусле“. Ту су биле необјављене драме које су играли чланови друштва, преводи Милована Глишића, драма М. Петровића-Селанчице, драме Светозара Ћоровића, све до тада непознато. Веровао је да ће ту наћи Шантићева и Ћоровићева писама. Желео је за „Прилоге“ да уради библиографију књижевних листова, које би издвојио од сакупљених 140 часописа и дневних листова из своје тезе за професорски испит: *Последна штампана (1918–1928)*. Још је хтео да пише о новој књизи *Хрватска књижевна критика*, када је 1938. добио од А. Барца и да то буде објављено у „Прилозима“.

Од свега овде наведеног, ако је судити по библиографији „Прилога“, објављени су само радови Петра Колендића.⁴ То су радови, односно белешке о радovima П. Колендића под насловима: 1. *Др. Петар Колендић, Ветрановићеве бинске сцене*. С. К. Гласник 1923, књ. IX, 24; 2. *Др. Петар Колендић, Kad je postala Držićeva Novela od Stanza?*, Jugoslovenska Njiva, X (1926); 3. *Др. Петар Колендић, Бобаљевићев превод Тасова „Амор*

⁴ Види: *Библиографија часописа „Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор“ књ. I (1921) - књ. XLIX – L (1983 – 1984) I Садржај по књигама*. 57; *II Садржај по писцима*, 46. Приредио Станиша Војиновић, Филолошки факултет Београд 1997.

fuggitivo“. Наставник, 1921, XXIII, 44; 4. Др. Петар Колендић, Газаровићев „Мурат Гусар“, Гласник Скопског Научног Друштва 1927, II, 1–2, 153, као и приказ рада: 5. Др. Петар Колендић, Софијски надбискуп фра Петар Богдан Бакишић. Гласник Скопског Научног Друштва 1927, II 1–2, 67–92 (1–20).⁵

Поред ових још су три Димитријевићева рада објављена у „Прилозима“ док је њихов уредник Павле Поповић био жив. То је допуна библиографије: Урош Џонић, Библиографија радова Др. Јована Скерлића. – Просветни Гласник, септембар и октобар 1921, год. XXXVIII, стр. 567–572, 628–635; белешка за часопис: Годишњица Николе Чупића. Књига XLI, Београд, 1932. год. Стр. VII–IX, 1–244 и приказ књиге: Ср. Стојковић и В. Ђоровић, Историја Српске књижевне задруге. Београд, 1932. стр. 162.⁶

Намеравао је Р. Димитријевић да приреди једну књигу својих импресија и приказа објављиваних по часописима, а пробрао би оно што сматра да је најбоље. Додао је да посао критичара ради скоро десет година, да му радове штампају сви часописи, а ни од кога није чуо да ли то што је написао нешто вреди. Тражио је савет од Павла Стевановића о тој идеји, као и мишљење П. Поповића да ли има смисла то издавати, ако нађе издавача и да ли би такву књигу хтела примити Српска књижевна задруга. Још је питао професора за мишљење о својим радовима, уколико је негде прочитао оно што је он написао, јер ће му његов суд бити најмеродавнији и после тога неће се колебати у одлуци.

Истакао је и да сумња у своје способности када треба дати самосталан суд за јавност, као и да воли критику, па о томе било би му драгоцено мишљење професора П. Поповића. Зато га је замолио да да своје мишљење о приказу којег је написао (о последњем колу Српске књижевне задруге, где је и приказ студије Стеван Сремац П. Поповића) и послао у писму почетком 1936. године, као и да, ако има времена, прочита и приказ књиге А. Барца *Чланци о књижевности*.

Међу најзначајније вести забележене и тако сачуване у писмима спада она из које смо сазнали да је Павле Поповић имао замисао да, уз Српски отвори и Библиографски семинар, односно Катедру за библиографију на Филозофском факултету Универзитета у Београду и да на њу доведе Р. Димитријевића по дипломирању и одслужењу војске. Идеја није реализована, а разлог није наведен, сем тога да је морао две године да проведе у гимназији пре полагања државног испита, па се тако нашао у Мостару.

Почетком 1931. године Димитријевић је желео да у иностранству, најрадије у Француској, у Паризу, студира библиотекарство, спрема докторат из књижевности, посебно из струке коју би студирао и ако би добро

⁵ Прилози, VIII, 1928, св. 1–2, 300, 301, 301; IX, 1929, св. 1–2, 219; X, 1930, св. 2, 292–293.

⁶ Прилози, VI, 1926, св. 1, 123–125; XIII 1933, св. 1–2, 150–151, 172–173.

знао француски језик, бранио би и полагао тезу у Паризу. Поводом тога молио је професора за мишљење. Неколико година касније пристао је да ради докторску тезу о босанским фрањевцима који су своја дела штампали ћирилицом, када му је професор то препоручио крајем 1935. или почетком 1936. Иако о тим писцима, како је рекао, није био много обавештен, није знао где може доћи до њихових књига. Молио је за инструкције у том правцу и где да се обрати за књиге, како би одмах почео да ради тезу. Потом је, још једном, истакао да не одустаје од намере да ради предложену тему, да ће уложити све своје снаге да је уради што боље буде могао, али чека мишљење и друго што је потребно, па да почне с радом. Три године после тога написао је само да га нису напустили снови да ради и полаже докторат.

Када је саопштио професору своју жељу за студирањем у иностранству питао га је и да ли би могао добити стипендију. Професор П. Поповић га је одабрао за стипендисту, заузео се и предузео извесне радње у том правцу које су се радиле преко саветника у Француском посланству. Р. Димитријевић је то сазнао од Уроша Џонића, па је тим поводом о свом професору написао неколико лепих речи.

Павле Поповић је мислио да је најбоље да стипендиста иде у Париз с положеним професорским испитом. Тим поводом је Р. Димитријевић обавестио професора како он о томе мисли и молио га је за савет. Навео је када има право да полаже професорски испит који би одмах полагао, па је питао да ли је могуће да се премести у Београд, јер је знао ако се врати у Мостар да ће бити заборављен, да је с темом скоро готов, када универзитети у Француској почињу с радом, као и да жели да добије стипендију због које је спреман жртвовати професорски испит и без његовог полагања отпутовати. Још је истакао да Париз у Француској значи све, да би он ту могао видети и научити све оно што му треба и због чега тражи стипендију. Негде на другом месту научио би само језик. Уз то је напоменуо да велики број кандидата жели стипендију у Паризу, не због озбиљног рада него ради других ствари и да ће бити и оних с „јаким леђима“.

Захваљујући интервенцијама и заузимању П. Поповића отишао је у Париз, место за које је добио стипендију и мислио да студира, и одатле се јавио свом професору почетком новембра 1931. Обавестио га је да је кренуо с лепим надама, одушевљен и вољан за рад, да се уписао на факултет, платио таксу за странце, пошао у библиотеку и да ради. Све су му то покварили Французи на старту, па је морао, разочаран, да се врати. Мислио је, као и његов професор, да је добио полугодишњу стипендију од 750 франака месечно, јер је тако обавештен у посланству. Међутим, била му је одређена стипендија на годину дана са износом од 375 франака месечно. С том сумом никако није могао живети у Паризу. Ради илустрације навео је да су неки имали примања 1.600 франака, па су се жалили.

Тешко му је било због тога што је морао да се врати, поготову што је био један од двојице „ретких међу реткима“ који су добили стипендију, како му је професор Поповић рекао у Београду. Истакао је да се професорима не догађа двапут у животу да буду у Паризу, као и да зна колико је професор имао борбе да баш он добије стипендију и зато му се неће моћи одужити никада.

На тај начин Р. Димитријевић је окончао своје студије у Паризу, пре но што их је и започео, захваљујући тако малом новчаном износу добијеном за стипендију.

Писао је крајем 1929. године да је професор имао пуно право кад му је говорио да се у Мостару може радити. Настојећи да се врати у Београд, девет година касније, написао је: да се све време борио; да то није било могуће; да је рок часно одужио; да жели учинити нешто корисније и школи и књизи, као и да је мало оно што је учинио према ономе што осећа као дужност да може урадити. Додао је још да га је професор неколико пута укорио и пребацивао му да не ради много, а да он није могао више из многих разлога, од којих није навео ниједан. Често је био у расположењу да одбаци идеале и амбиције, за које је било услова у Мостару.

Мишљења о свом професору давао је Р. Димитријевић поводом добијања стипендије 1931. и премештаја у Београд 1938. године. Први пут је истакао да му дугује много и велику захвалност што се искрено заузео за њега, још од времена када је био студент и чиновник у библиотеци, а не зна колико се за то одужио. Знао је само да има оданост ученика, необично поштовање, цењење и искрену љубав према свом учитељу, професору и човеку који је увек имао много љубави и разумевања за своје добре ученике и од њих је својим саветима и очинским ауторитетом створио људе. Сви они имају да му захвале што су постали оно што су тада били – добри људи. Други пут је написао: да ће, поводом његовог писма и писاما других његових ученика, професор на завршетку своје професорске делатности имати сазнање да није згодно увек бити добар професор у оном смислу у којем је био П. Поповић. Поред науке коју је предавао својим студентима, вере у истину и лепоту човека и живота и оптимизма које је сејао својим речима, он је био и још нешто много значајније за човека и васпитача, а то је пријатељ, истински, искрени пријатељ својих ученика. Сви су студенти, када су се растајали од њега с дипломом у џепу, носили у души дубоко уверење да су за године проведене с њим имали у њему пријатеља, несебичног и ретко искреног, а истовремено били и тужни што се растају са таквим човеком. Још му се чинило да су сви они свој посао у школи или у струци почињали с мишљу шта ли ће о томе мислити њихов професор.

Пре но што је обавестио професора да је са женом предао молбу за премештај у неку од београдских гимназија, јер му је било доста провинције,

истакао је да се дуго премишљао да ли да му пише. Првенствено из разлога да га не узнемирава, не одузима му драгоцену време и да не постане досадан молбама, као и да зна да човек у невољи прелази преко дужних обзира, да би постигао циљ. Тај његов циљ био је да са службом пређе у Београд.

Усудио се да му пише и замоли га да му помогне око премештаја и због тога што га је професор добро и лично знао, па се надао да мишљење о њему неће бити лоше. Био је упућен у то да премештај наставника највише зависи од министра просвете, па је истакао да зна колико министар просвете цени професора, поштује његову реч и мишљење, као и да, ван политике, министар веома цени људе, раднике у школи, а међу такве он је убрајао и себе. Још му се учинило да је сам себе доста похвалио, а није то желео, него да каже да је нешто урадио, бар онолико колико и његове колеге које дуго седе у Београду.

Обавестио је професора када се раде размештаји и да је главно да се утиче на лица која раде спискове, да би га убацила на списак. Сам не може ништа радити јер нема пријатеље политичаре да га протезирају. Оне које има његови су професори и колеге из Професорског друштва, а они му не могу помоћи. Зато се обратио свом професору јер је веровао да ће га препоручити министру, а да ће министар препоруку извршити. На крају је рекао да му не замери што га је молио за препоруку.

Павле Поповић је код министра предузимао кораке за премештај Р. Димитријевића у Београд. Сазнали смо то из писма којим је он обавестио професора да је добио писмо о његовом заузимању и навео је да нема речи којима би се могао захвалити, а зна да му дугује много и све што би учинио да му се одужи је тако мало.

Поново је известио професора када се раде премештаји за Београд и молио га да, у тренутку када је време за премештаје најважније, једном речи подсети министра за њега, па макар и телефоном.

Веровао је да ће реч П. Поповића њега довести у Београд, јер је знао колико она свуда вреди. Поново је истакао да ту реч, препоруку и мишљење цени министар просвете. Бојао се Р. Димитријевић да, у мору молби за премештај, препорука и интервенција, министар не испусти њега из вида, па је молио професора да га поново подсети.

Почетком јула желео је да посети професора и лично му захвали на заузимању за њега, кад је био у Београду, после конгреса у Суботици, али је он отпутовао на Сушак.

На крају писма захвалио је професору на свему, изразио поштовање и оданост када одлази у пензију, пожелео му да га још дуго година не напушта стваралачка снага и елан са којим је толико година радио на српској науци и да га сви дуго сретaju здрава и весела.

Сматрао је Р. Димитријевић за дужност да обавести професора о ономе шта је сазнао да је урађено у Министарству просвете поводом премештаја њега и његове жене у Београд. Деветог септембра 1938. написао је последње писмо поводом тога. Рекао је да је дознао са „најнадлежнијег“ места да за његов премештај, захваљујући везама међу којима је она П. Поповића највише деловала, не постоји више питање, нађено је место и то је завршено. Међутим, настао је проблем за његову жену Драгицу. Она је предавала француски језик и за њу није нађено место. Комисија која је радила премештаје није имала ништа против да и она дође у Београд. Желели су да је доведу, јер су је познавали као одличну наставницу. Да би то урадили министар је требало да им нареди да јој нађу место, па неко треба да моли министра за то.

Зато је он поново молио професора да му помогне и рекао је да зна да ће министар то урадити, ако га професор замоли. Његов премештај зависи од тога да се и његовој жени нађе место у једној београдској школи. Без обзира да ли ће то бити премештај или додељивање на рад, само да дођу у Београд.

На крају је рекао да му није лако и да зна да је додијао професору, да му не замери што га мучи, а то не би радио да има икога ко би могао доћи до министра и успешно интервенисати. Додао је још да се премештаји раде за Београд, па је потребна брза интервенција да се не закасни. Зато га је замолио да, ако хоће, одмах говори министру о њиховом случају и замоли га да нађе неко решење да заједно с женом дође у Београд. Тешко би пристао да се раздвоје због малог детета.

Пошто место предавача француског језика у Београду није нађено за Драгицу Димитријевић, њих двоје, Радмило и она, су одустали тада од премештаја, па је тиме завршена преписка око његовог преласка из Мостара у Београд.

Нешто више од два месеца после смрти Павла Поповића Р. Димитријевић и његова жена су указима, по молби, од деветог августа 1939. као чиновници VII положајне групе премештени у Београд. Драгица Димитријевић, професор Реалне гимназије у Мостару у V женску реалну гимназију у Београду, а Радмило Димитријевић, професор Учитељске школе у Мостару у Мушку учитељску школу у Београду.⁷

Првим својим писмом Салко Назечић је, најпре, обавестио професора да му шаље рад за „Прилоге“, па ако сматра да је добар да га објави. Молио је за извињење што му то није послао раније, јер је због озбиљније болести био спречен. Назечић није навео наслов свога рада, а судећи по „Прилозима“ био је то рад објављен 1935. под насловом: *Зашто је Игњат Борђић отишао у исусовце?*⁸ Поред овог, још су само два његова

⁷ Просветни гласник, LV, 1939, бр. 9 (септембар), 973, 985.

⁸ Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор, XV, 1935, св. 1–2, 213–215.

рада (прилог и расправа), везани за Дубровник, објављена (1937. и 1938) у наведеном часопису, док је био жив његов оснивач и уредник, професор Павле Поповић. То су: *Godina venčanja Đorđićevih roditelja* и *Интереси католичке пропаганде за Херцеговину и оснивање Будиславићева* „*Collegium orthodoxum*“.⁹

Истим писмом известио је Назечић професора о свом раду у Дубровачком архиву. Сазнали смо из писма које је серије обрађивао, као и да је нешто нашао и спремио из црквене историје. Разговарао је о томе с познатим историчарем Владимиром Ћоровићем којем се то допало. Уз то је нашао и превод фермана којим је султана Османа I (Гундулићев *Осман*) дао неке привилегије католичком бискупу требињско-лукањском. Мислио је да постоји оригинал фермана у Архиву и желео је да га нађе, иначе би послао рад.

Навео је и да је почео радити тестаменте од 1667. и дошао је до 1700. године. Међу њима у Градићевом (није написао име), да има и његова литерарна оставштина, а у тестаменту жене Николе Димитровића, нашао је податак да је Никола Димитровић, ако је то онај о којем они (Назечић и проф. Поповић) трагају, преживео своју жену и био жив и после 1670, као и још неколико података о породицама: Влаха Сквadroвића, Златарића и Цива Гучетића.

На крају писма истакао је да има дилему шта да ради као докторску тезу. Да ли дубровачку књижевност после потреса 1667. или нешто друго. Ако би радио књижевност, не би радио Ћорђића, али тај период ће архивски обрадити.

Молио је професора да му да упутство шта да ради у Архиву после обрађених тестамената, које ће завршити до краја новембра 1934. године, као и да му пише шта мисли и упути га, јер ће му његови савети бити драгоцени.

Друго сачувано писмо тиче се Назечићевог, и службено објављеног, премештаја из Дубровника.¹⁰ Из њега се може закључити да је премештај последица политичког деловања клерикалаца и франковаца који Назечића муслимана, и поред његове тактичности, нису могли поднети у Дубровнику, као што нису могли поднети ни Србе. Најпре, он се захвалио професору на заузимању поводом премештаја јер је, уз Павла Стевановића, врло много учинио да се исправи груба неправда. Исто тако, и да му је драго у том случају што се Павле Поповић могао уверити какав је био његов национални рад у Дубровнику. Још је рекао да му је важно што је „код деце ударио и разбио баука клерикалштине и франковлука“, па се тако „није испунила жеља да се макну, Турци па Власи“. На крају је додао да је покушај премештаја имао и једну добру последицу. То је његово изми-

⁹ Исто, XVII, 1937, св. 1, 123–124; XVIII, 1938, св. 1–2, 404–410.

¹⁰ Просветни гласник, LIV, 1938, бр. 8 (август), 798.

рење са Сафетом Бурином, професором исте гимназије. Прешли су преко свих њихових „личних лудости и сукоба“ и то се осетило, па су тада сви били „некако збијенији, ближи и – јачи“. Напоменимо и то да је истим указом од 31. јула, када је С. Назечић постављен за професора Реалне гимназије у Котору, Сафет Бурина постављен за професора Реалне гимназије у Пљевљима.

И треће, последње сачувано писмо почео је својим премештајем. Зашто жели из Дубровника у Београд објаснио је Драгољубу Павловићу који је обећао да ће то пренети Павлу Поповићу да он зна да Назечић не тражи премештај ни од каквог беса.

Потом је изразио жељу да би спремио нешто за едицију *Школски писци*. Ту његову понуду примило је издавачко предузеће „Геца Кон“ с препоруком да се обрати Павлу Поповићу и Јаши Продановићу да они одаберу и пристану на избор. Затим је навео да, донекле, има припремљене ствари од писаца које је обрађивао, а за које није потребно тражити ауторско право. Међу њима су: Избор из дела Игњата Ђурђевића; *Мандаљена* Ивана Бунјића и *Уздаси Мандаљене Покорнице* Игњата Ђурђевића, као и избор из дела Димитрија Деметра, Станка Врза и Петра Прерадовића.

Навео је да би од наведених писаца најрадије узео Деметра или Ђурђевића, за којег је мислио да издавачу није „рентабилан“, па би поред Деметра узео и Врза.

На крају је додао да зна да је П. Поповић заузет и да му је зато тешко писати, па ће замолити господина Павловића да професор њему каже одговор, као и да ће о тој ствари писати Јаши Продановићу и унапред се захвалио.

Доносимо овде избор из писама Радмила Димитријевића и сва три писма Салка Назечића. Наше интервенције у њима односе се на: скраћено написане речи допуњене стављањем у угласте заграде, као и изостављене речи; додавање тачака иза година где их није било и писања малим уместо великом словом речи *министар-а*, *у*, *ом*. Подвучене речи у писмима овде смо означили курзивом.

Миле Ј. Станић*

Српска академија наука и уметности
Архив
Кнеза Михаила 35
11000 Београд

Кључне речи: Павле Поповић, Радмило Димитријевић, Салко Назечић, „Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор“.

* milestanic953@gmail.com

Mile J. Stanić

LETTERS FROM RADMILO DIMITRIJEVIĆ AND SALKO NAZEČIĆ
TO PAVLE POPOVIĆ

The paper titled Letters from Radmilo Dimitrijević and Salko Nazečić to Pavle Popović highlights, primarily, the relationship of former students to their professor and, to a lesser extent, the professor's regard for them. It also shows how the two high school professors communicated their professional and academic aspirations to Professor Popović, sought his opinions and advice on various matters, informed him about works they were preparing for Contributions to Literature, Language, History, and Folklore, a journal founded and edited by Popović, sought advice on writing doctoral theses, and requested job transfers to Belgrade. Unfortunately, Professor Popović's responses have not been preserved, leaving the precise guidance and instructions he provided unknown.

[ПРИЛОЗИ]:

Писма Радмила Димитријевића

1.

Радмило Димитријевић
редов-ђак I чете
Школа за резервне официре
Сарајево
23. септембра, 1928.
Сарајево.

Поштовани г[осподине] професоре,

Опростите, што Вам се раније нисам јавио. Разлога за то има доста. Ви сте били војник и знате какав је војнички живот и колико војници имају слободног времена. Мени је сада врло тешко, да ли због тога што је ово почетак и што нисам навикао на ове напоре, не знам. Чини ми се да имам да служим читав век, да се ово неће никада свршити. Сада тек знам да ценим слободу. Ништа овде човек не сме сам да мисли. Само правило и правило, уредбе, закони.

Ви се сада налазите пред испитима. Овај ће рок бити, вероватно, много бољи, спремнији, од прошлог.

Јесте ли готови с *Прилозима*? Молио бих Вас, ако будете могли, да ми пошаљетњ један примерак нове књиге *Прилога*. Не знате какву бисте ми радост тиме учинили. Ја сам овде одвојен од свега, немам појма шта се догађа у књижевности. А то је за мене живот.

Пред полазак за Сарајево, оставио сам Вам за *Прилоге* библиографију о Видаковићу¹¹ и о радовима г[осподина] Колендића¹². Јесте ли задовољни њима?

Да ли ћу овде што моћи радити у библиотеци Просвете, видећу. За сада је апсолутно немогуће. Доцније ћемо имати, ваљда, више времена. Још нисам обишао библиотеку Просвете, а ни библиотеку Музеја за коју кажу да је врло богата, нарочито старинама. Био сам неко време болестан, а и сада немамо излазак у варош; издржавамо карантин због шарлаха, који се појавио у школи.

Иначе, живот је врло једнолик и досадан. Свакога дана једно исто. Ни један предмет не могу да учине интересантним. Нас са „универзитетском спремом“, како они говоре с неком врстом подсмеха и цинизма, мало цене. Човек и поред тога што сам себе уверава да није тако, ипак мора да помисли да они (ти „они“ су претпостављени) то чине из неке малициозности. Али, шта ћете, све се мора поднети; биће, ваљда, овоме једном крај.

Поздравите г[осподина] Стевановића¹³ и г-цу Антићку.¹⁴

Вас поштује и поздравља
Ваш ђак
Радмило Димитријевић.

¹¹ Радмило Димитријевић је 23. септембра 1928. навео, како видимо, да је оставио за „Прилоге“ *библиографију о Видаковићу*, односно радове који су до тада били написани о животу и делу Милована Видаковића (Неменикуће, 1780 – Пешта, 28. X 1841), српског писца и једног од противника реформе Вука С. Карацића, а не библиографију његових радова. Остављена библиографија није објављена у „Прилозима“. Четири године касније је Спасоје Васиљев у њима објавио рад под насловом: *Ка познавању Милована Видаковића* у којем су наведени: литература о њему, штампани радови и рукописи М. Видаковића („Прилози“, XII, 1932, св. 2–3, 143–152)

¹² Петар Колендић (Дубровник, 17. IX 1882 – Београд 14. IV 1969) српски књижевни историчар, професор српске књижевности и југословенске у Скопљу, а потом на Филозофском факултету у Београду. Дописни члана СКА и редовни САН-САНУ.

¹³ Павле Стевановић (Рабровац 16. IX 1885 – Београд 18. IX 1954) књижевни историчар, преводиоц, хонорарни асистент, а од 1934. професор средњовековне српске књижевности на Филозофском факултету у Београду.

¹⁴ Рахила Антић, удата Тодоровић. Судићи по писмима која је упутила Павлу Поповићу (два из Париза 1926. и 1927, а осам из Београда 1928) и у њима писала о „Прилозима“ и раду у Српском семинару, чини се да је радила у Српском семинару, а од 1924–1928. била је и сарадник „Прилога“. Види овде наведену библиографију у напомени бр. 4: *I Садржај по књигама*, 33, 37–39, 42, 43, 51, 56; *II Садржај по писцима*, 10.

2.

[20. новембар 1929.
у Мостару]

Поштовани г[осподине] професоре,

Имали сте пуно права кад сте ми говорили да се у Мостару ипак може радити. Ми смо овде у архиви „Гусала“ нашли пуно необјављених драма – рукописа који су играли чланови „Гусала“. Има затим Глишићевих¹⁵ превода, М. Петровића-Селјанчице¹⁶ драма, Ђоровићевих¹⁷ драма, све до сада непознато. Вероватно ћемо наћи и писама Шантићевих и Ђоровићевих. Ето нам материјала за „Прилоге“.

Шта да Вам кажем о људима? Што је остало оно мало поштених Срба, сви су добри, предусретљиви и искрени.

Много срдачних поздрава Вама и г[осподину] Стевановићу, а и мом г[осподину] Управнику.¹⁸

Ваш
Радмило

3.

26. марта 1931.
Мостар.

Поштовани г[осподине] професоре,

Не знам сигурно, хоћу ли ових дана око Ускрса долазити у Београд, а и ако дођем, не знам, хоћу ли Вас затећи у Београду, јер ми смо овде тако далеко од Вас и тако су нас сви заборавили, да нас тек покаткад само по који заостали друг обавести о Вама.

Говорили сте ми раније, да сте разговарали са г[осподином] Стевановићем и г[осподином] Џонићем, да ћете на Университету, уз Српски

¹⁵ Милован Глишић (Градац, 19. I 1847 – Дубровник, 1. II 1908) српски књижевник и преведилац.

¹⁶ Милорад Петровић-Селјанчица (Велика Иванча, 26. VII 1875 – Београд, 17. IV 1921) српски песник, преводилац, учитељ и ратник.

¹⁷ Светозар Ђоровић (Мостар, 29. V 1875 – Мостар, 17. IV 1919) српски књижевник, писао је песме, приповетке, романе, драме. Покренуо је 1896. књижевни часопис „Зора“ с А. Шантићем.

¹⁸ Овде је реч о Урошу Џонићу (Књажевац, 20. IX 1887 – Београд, 29. IX 1968) првом, именованом 1921, управнику Универзитетске библиотеке у Београду и био је до 1941, историчару књижевности, предавачу и хонорарном професору словеначке књижевности на Филозофском факултету у Београду.

Семинар, отворити и Библиографски семинар и да сте имали намеру да мене доведете тамо; да сте то баш Ви желели, да по дипломском испиту и одслуженој војсци дођем одмах у тај Семинар. Међутим, морао сам да проведем две године у гимназији због проф[есорског] испита, те сам тако дошао у Мостар. Две године ће се навршити у октобру ове године и онда ћу одмах полагаати проф[есорски] испит. Али, да ли би било икако могуће да ме у Београд преместе преко лета тако, да идуће године и не долазим овамо, јер ја знам да ћу онда, ако опет дођем у Мостар, бити заборављен од оних у Министарству?

Желео бих да идуће године студирам негде на страни библиотекарство и да спремам докторат из књижевности. Ја бих најрадије отишао у Француску, у Париз, где бих могао све видети. Молио бих Вас за Ваше мишљење о томе, као и то да ли бих могао добити државну стипендију.

Писао сам и г[осподину] Стевановићу о томе и он ће свакако са Вама о томе разговарати.

Са проф[есорском] темом, у колико се тиче материјала, готов сам. Имао сам за тезу *Послератна штампа* (1918–1928) – библиографију и сакупио сам 140 листова, које дневних, које часописа. Желео бих да за *Прилоге* издвојим књижевне послератне листове – библиографију. Да ли би то било згодно?

Примио сам ове *Прилоге* и велико Вам хвала.

Срдачно Вас поздравља и поштује

Ваш

Радмило.

4.

Мостар, 25. фебруара, 1936.

Врло поштовани г[осподине] професоре,

Ваше писмо којим ми јављате да мислите да бих ја требало да радим тезу о Посиловићу,¹⁹ Јајчанину²⁰ и др. примио сам има дуже времена. Нисам Вам могао пре одговорити, јер ме је ових последњих месеци стисло много шта са свих страна: добио сам кћер и жена ми је била врло болесна иза порођаја, имао сам практичне учитељске испите, крај полугодишта итд. Ја Вас молим да се не љутите за то.

¹⁹ Павле Посиловић (Гламоч, око 1597 – Рама пре 1657), фрањевац, књижевник, објављивао радове ћирилицом.

²⁰ Фра Стјепан, Стипан Маргитић, Маргетих, Марковац Јајчанин (Јајце, око 1650 – Фојница, 8. XII 1730) писао побожне песме и драме.

Ја пристајем да радим тезу коју сте ми Ви предложили. Само ја о таквим писцима, искрено говорећи, нисам много обавештен. Не знам чак ни где могу доћи до њихових књига. Зато бих Вас најлепше молио да ми дате инструкције у том правцу и – књиге. Или, да ме упутите где треба да се обратим да добијем њихове књиге. Ја бих са радом тезе одмах почео.

Ја Вам не бих досађивао својим молбама и давао Вам посла, али не верујем да ћу до јесени моћи долазити у Београд.

Поштује Вас
Ваш
Радмило

5.

Мостар, 12. марта, 1936.

Врло поштовани г[осподине] професоре,

Пре извесног времена писао сам Вам и молио Вас за информације за моју тезу. Ја, као што видите, не одустајем од своје намере да радим, и уложићу све своје снаге да тај посао урадим што боље будем умео. Чекам од Вас мишљење и све друго што ми је потребно па да одмах почнем са радом.

Шаљем Вам у писму свој приказ последњег кола Задругиног. Ту је и приказ о Вашој студији – Сремцу.²¹ Волео бих да знам шта Ви мислите о њему. Знате како је: ми млади, и поред својих уверења и искустава, имамо много сумњи у своје способности, нарочито онда када је у питању доношење свога самосталног суда намењеног јавности. Ја много волим критику. Само, да ли имам способности за тај посао? Ако имате времена, молио бих Вас да прочитате и мој приказ о Барчевој²² књизи (*Чланци о књижевности*) која је изашла у истом броју *Гласника проф[есорског] друштва* у коме је и овај приказ кола. Ваше мишљење о мојој способности било би ми драгоцено.

Срдачно Вас поздравља и поштује
Ваш
Радмило

²¹ Студија о којој се овде говори објављена је у 38. колу Српске књижевне задруге под насловом *Стеван Сремац човек и дело* – предговор издању Сремчевих приповедака у СКЗ, Београд 1935. Исте године у истом колу СКЗ објављене су и: Стеван Сремац, *Приповетке, књига четврта*.

²² Ангун Барац (Камењак код Црквенице, 20. VIII 1894 – Загреб, 1. XI 1955) хрватски историчар књижевности и критичар.

6.

Мостар, 15. јуна 1938.

Поштовани Господине професоре,

Право да Вам кажем, премишљао сам се дуго да ли да Вам пишем, из простог разлога што не бих желео да Вас узнемиравам, јер знам колико је Ваше време драгоцено. Али кад притисне невоља, онда се често прелази преко дужних обзира, и да би се постигао циљ, човек постаје и досадан. Бојим се да и ја Вама не постанем досадан, иако сами знате колико ја, као и сваки Ваш ученик који је био ближи Вама, Вас ценим и поштујем и са колико задовољства и радости гледамо у Вас. Моја молба (јер хоћу да Вас за нешто замолим овим писмом) учиниће да се можда мало намргодите и одмахнете руком, јер оваквих молби сигурно имате силу једну и моја није једина. Укратко: ја сам предао молбу за Београд заједно са женом. Тражим коју београдску гимназију. Доста ми је већ провинције и мислим да сам свој рок од пуних девет година часно одслужио. Крајње је већ време, мислим, да се вратим у свој Београд и да учиним нешто корисније школи или књизи својим скромним способностима. Овде је то немогуће. Ја се ево пуних девет година борим да нешто урадим. Оно што сам до сада учинио мало је према ономе што осећам као дужност да треба да учиним. Али овде се то није могло. Ви сте ме неколико пута укорили и пребацили ми да не радим много, али ја нисам могао овде много шта учинити из многих разлога. А верујте да ме је често спопадало такво расположење да ми је долазило са све бацим, и идеале и амбиције. Желео бих да до тога не дође, а овде има свих услова да то буде. Још ме нису напустили стари снови да полажем докторат, и зато, и због посла којим се бавим и који ми је драг, желим да дођем у Београд. После, у Београду ми је мајка која је ево већ три године сама у празној кући.

Познато ми је да се Ви добро знате са нашим садашњим министром. То знам још из доба са университета и мога чиновниковања у Библиотеци. Знам још и то колико Вас г[осподин] Магарашевић²³ цени и Вашу реч и мишљење поштује. Ја Вас, ево, молим за ту препоручљиву реч и мишљење за мене. Наш министар је човек који је, кад се тиче премештаја, ван политике и који људе раднике у школи веома цени. Ја могу себе са скромношћу убројити у оне који су се истакли међу тим радницима и мислим да бих могао користити нечим школи у којој будем. Најзад, Ви ме знате добро и лично, а и преко г[осподе] Павла и Џонића, и мислим /надам се бар/ да Ваше мишљење о мени неће бити лоше. Зато се и усуђујем да Вам пишем и да Вас молим за препоруку.

²³ Димитрије Магарашевић (Сремски Карловци, 27. III 1888 – Београд, 22. XI 1948) професор, политичар, члан Радикалне странке, посланик, помоћник министра и министар просвете (7. X 1937 – 21. XII 1938), после Другог светског рата био без грађанских права.

Ето, то је моја молба на Вас. Изгледа да сам себе доста похвалио у писму. Нисам желео то; желео сам само да кажем да сам нешто ипак урадио овде и да вреди бар онолико колико вреде многе друге моје колеге који седе у Београду већ толико времена. Молим да ми за ово не замерите.

Размештаји се раде сада, концем јуна и почетком јула. Ја сам можда пожурио са писмом, али бих хтео да оно стигне пре но што Ви одете негде да летујете. Веле ми да је главно да се пре свега поради код оних у Средњој настави који раде на списковима, како би ме убацили у списак. Ја одавде ништа не могу учинити. Пријатеља политичара немам да ме протежирају. Од пријатеља имам једино професоре, вас моје професоре, и моје колеге из Професорског друштва. Ови последњи не могу изгледа ништа учинити. Обраћам се зато на Вас, јер верујем да ћете Ви хтети да ме препоручите министру и друго, верујем да ће министар Вашу препоруку и примити и извршити је.

Молим да ми не замерите што на Вас упућујем ово неколико речи молбе.

Срдачно Вас поздравља и поштује
Ваш одани
Радмило

Писма Салка Назечића

1.

19 – октобра – 1934.
Дубровник

Поштовани господине професоре,

Шаљем Вам овај рад, ако нађете да је добар, за „Прилоге“. Немојте ми замерити, молим Вас, што Вам га нисам и пре послао. Мислим да Вам је рекао г[осподин] Павловић²⁴ да сам се прошле године био разболео мало озбиљније, и тако је мало поремећен цео мој програм. Био је још један разлог: кад сам почео да радим у архиву, почео сам с једном серијом која ми скоро ништа није давала (*Diversa de Foris*)²⁵. Срећа је да сам радио и

²⁴ Драгољуб Павловић (Јабланица, 4. VI 1903 – Београд, 11. VIII 1966) историчар књижевности, професор средњовековне српске и дубровачке књижевности на Филозофском факултету у Београду, дописни од 1952. и редовни члан од 1961. Одељења литературе и језика САН-САНУ.

²⁵ Различити уговори склопљени изван градских зидина Дубровника.

Zibaldone-a,²⁶ па сам ипак нешто спремио. То је једна ствар из црквене историје. Говорио сам о том са г[осподином] Ђоровићем²⁷ и њему се допало. Ја сам и с тим готов и послао бих Вам, али хоћу још да нађем један ферман који, мислим, постоји овде у архиву. То је ферман Османа I²⁸ – оног Гундулићевог Османа – којим даје неке привилегије католичком бискупу требињско-лукањском. Превод сам нашао у Zibaldonu и код Фарлатиа,²⁹ а фермана у сређеној збирци нема. Биће да је међу онима несређеним. Ако га не нађем, послаћу Вам и без њега, ствар је нова и лепа.

Ове године сам почео са тестаментима. Почео сам са 1667 и дошао до пред 1700. Нашао сам тестамент Градићев. Интересантан је, јер у њему има нешто и о његовој литерарној оставштини.³⁰ Нашао сам и неколико лепих података о породици Влаха Сквандриа,³¹ Златарића и мога Ђива Гучетића.³²

Међу осталим нашао сам и тестамент жене Николе Димитровића, из којег се, ако је то наш Никола Димитровић, види да је преживео своју жену и био жив и после 1670.

Ја још само нисам начисто шта бих радио као тезу (докторску.) Не знам да ли би било [добро] да узмем дубровачку књижевност после по-

²⁶ То су бележнице које садрже литературу, податке из науке, молитве, личне мемоаре или су породичне књиге у којима су прикупљени текстови за властито и образовање своје породице. Појавиле су се средином XIV века у Италији и првобитно значење им је „гомила ствари“, „разноврсан“.

²⁷ Владимир Ђоровић (Мостар, 27. X 1885 – Еласона, 16. IV 1941) историчар, професор Филозофског факултета у Београду, ректор Универзитета, дописни од 1922. и прави члан Српске краљевске академије од 1934.

²⁸ Осман I Гази (Согут, 1259 – Бурса, 9. VIII 1326), вођа османских Турака, оснивач Османске династије.

²⁹ Данијеле Фарлати (Daniele Farlatti, Сан Данијеле, 22. II 1690 – Падова, 25. IV 1773) италијански језуита, црквени историчар. Помагао је од 1722. исусовцу Филипу Ричепутију око издавања црквене историје *Illyricum sacrum*. Први том је објављен 1751. године, а осталих осам 1819. Под Фарлатијевим именом објављено је првих седам књига.

³⁰ С. Назечић овде није нагласио на ког се односи Градића. Имајући у виду временско раздобље (1667–1700) за које је радио тестаменте може се претпоставити да би то могао бити тестамент Стијепа (Дубровник, 6. III 1613 – Рим, 2. V 1683) или можда Игњата Градића (Дубровник, 1655 – Дубровник, 12. VI 1728). Оба су оставили радове у рукописима. Стијепо се бавио научним и књижевним радом, писао пригодне песме, писао на латинском и италијанском језику, а Игњат је био предавач у исусовачким училиштима. Сачувани су његови прозни текстови, преводи, као и историјски спев о Петру I Великом, посвећен Сави Владиславићу Рагузинском. О свима овим дубровачким песницима опширније види: Злата Бојовић, *Историја дубровачке књижевности*, Београд 2014.

³¹ Влахо Сквандровић (1642 – 1691) дубровачки песник, канцелар дубровачке надбискупје.

³² Џиво Гучетић (Дубровник, крај 1623 – Дубровник, 6. IV 1667) дубровачки песник, преводилац, писао на латинском и италијанском језику, страдао у земљотресу.

треса 1667, или што друго. Ако бих узео оно горе, не бих радио Ђорђића.³³ Ја ћу свакако тај период архивски обрадити. Вас молим да ми дадете коју упуту нарочито шта да радим после тестамената. Тестаменте до 1730 ћу завршити концем новембра.

Молим Вас, господине професоре, пиштите ми шта Ви мислите и упутите ме, јер ће ми Ваши савети бити драгоцени.

Моја жена Вас много поздравља.

Поштује Вас и срдечно поздравља

Ваш

Салко Назечић

2.

Поштовани господине професоре,

Требало је да ово и пре учиним, али није ни сада касно. Ви ми нећете замерити. Хвала Вам, много Вам хвала, на Вашем заузимању око мога премештаја. Ви и г[осподин] Павле Стевановић учинили сте да нам се исправи једна груба неправда, а то је врло много.

У овом случају мени је још нешто драго. Ви сте се могли уверити какав је био мој национални рад овде кад ме поред све моје тактичности нису могли да поднесу. За мене је опет важно да сам код деце ударио и разбио баука клерикалштине и франковлука.

Тако се, ето, није испунила жеља да се макну „Турци па Власи“.

Ово све је, најпосле, имало и једну добру последицу. Сафет³⁴ и ја смо прешли преко свих наших личних лудости и сукоба, а осетило се то и иначе: сви смо ми сада некако збијенији, ближи и – јачи.

Хвала Вам још једном. Ибиша Вас много поздравља.

Поштује Вас и срдечно поздравља

Ваш

Салко

14 – IX – 1938.

Дубровник

³³ Игњат Ђурђевић, Ђорђић (итал. Ignazio Gorgi, Дубровник, 13. II 1675 – Дубровник, 21. I 1737) дубровачки песник, преводилац и историчар, потомак грађанске породице, једне од 10, која је после земљотреса 1667. примљена у племство.

³⁴ Односи се на Сафета Бурину (Столац, 1907 – Мостар, 4. II 1977) гимназијског и професора Педагошке академије у Мостару, писао је поезију, прозу и расправе из књижевности.

3.

Поштовани и драги господине професоре,

Кад је био овде г[осподин] Павловић, ја сам му објаснио зашто желим да се преместим из Дубровника у Београд, и он је обећао да ће Вам то казати. Сада је свакако за ову годину то касно, али толико, да Ви знате да ја то не тражим ни од каква беса.

Него, хтео сам да Вас за ово замолим. Ја бих спремио штогод за „Школске писце“. Издавачко предузеће Геца Кон а. д. примило је ту моју понуду, али с тим да се обратим на Вас и на г[осподина] Јашу Продановића³⁵ па да Ви одобрите и пристанете на избор. Ја имам донекле припремљене следеће ствари:

- 1) Избор из дела И[гњата] Ђурђевића
- 2) „Мандаљена“ И[вана] Бунића³⁶ и „Уздаси Мандаљене Покорнице“ И[гњата] Ђурђевића
- 3) Избор из дела Д[имитрија] Деметра³⁷
- 4) „ „ „ С[танка] Врза³⁸
- 5) „ „ „ П[етра] Прерадовића³⁹

Ја сам ове писце обрађивао, а за њих није потребно тражити одобрење (ауторско право). Ја бих најрадије узео Деметра или Ђурђевића, иако мислим да издавачу овај други није „рентабилан“. Зато бих поред Деметра узео и Врза.

Ја ћу замолити г[осподина] Павловића да њему кажете одговор, ако је Вама тешко (знам да сте заузети) да ми пишете.

Ја ћу о истом писати и г[осподину] Јаши Продановићу. Хвала Вам унапред. Много поздрава од моје жене.

Поштује Вас и срдечно поздравља
Ваш
Салко

21 – X – 1938.
у Дубровнику.

³⁵ Јаша Продановић (Чачак, 23. IV 1867 – Београд, 1. VI 1948) српски политичар, публициста, књижевник.

³⁶ Циво, Иван Бунић – Вучић (Дубровник, 1592 – Дубровник, 6. III 1658) дубровачки песник.

³⁷ Димитрије Деметер (Загреб, 21. VII 1811 – Загреб, 24. VI 1872) хрватски књижевник, критичар, преводилац, позоришни стваралац.

³⁸ Станко Враз (Церовец код Љутомера, 30. VI 1810 – 20. V 1851) словеначки и хрватски књижевник, песник, секретар Матице илирске.

³⁹ Петар Прерадовић (Грабовница, 7/19. III 1818 – Фарафелд код Беча, 6/18. VIII 1872) српски песник, преводилац, генерал аустроугарске војске.